

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ İQTİSADİYYAT
NAZİRLİYİ YANINDA DÖVLƏT VERGİ XİDMƏTİNİN
TƏDRİS MƏRKƏZİ**

MÖVZUNUN ADI:

**Vergidən yayınma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti
(beynəlxalq təcrübənin müqayisəli təhlili əsasında)**

**Tədris Mərkəzinin Elmi Şurasının 8 may 2021-ci il tarixli
iclasının qərarı ilə 2021-ci il üçün təsdiq olunmuş elmi
tədqiqat işi**

İcra etdi: Tədris Mərkəzinin Elm, innovasiya və əməkdaşlıq şöbəsi

**Tədris Mərkəzinin rəisi vəzifəsinin
müvəqqəti icraçısı, Mərkəzin rəis müavini
baş vergi xidməti müşaviri**

Mirəli Kazımov

BAKİ – 2021

MÖVZUNUN PLANI

GİRİŞ	3
1. Fransada vergidən yayınma cinayətlərinə görə məsuliyyətin əsas xüsusiyyətləri	5
2. Almaniyaada vergidən yayınma cinayətlərinə görə məsuliyyətin əsas xüsusiyyətləri	24
NƏTİCƏ	34
İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT	37

GİRİŞ

Dövlətin vergi sistemi və vergi siyasəti üzrə yanaşmalarda müasir dövrün çağırışları ilə yanaşı, vergi qanunvericiliyinin tətbiqi, vergi hüquq pozuntuları və vergidən yayınma əməlləri ilə mübarizə sahəsində mövcud olan çətinlik və çatışmazlıqlar nəzərə alınmalı, nəzəri və təcrübi baxımdan aktual olan mövzuların seçilməsinə diqqət yetirilməlidir.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, ulu öndər H.Əliyev yenicə dövlət müstəqilliyini bərpa etmiş ölkəmiz üçün dövlətin iqtisadi, siyasi əsaslarının təhlükəsizliyi, vətəndaşların həyatı, sağlamlığı və mülkiyyət hüquqları əleyhinə yönələn və əsasən mütəşəkkil cinayətkar dəstələr, qanunsuz silahlı birləşmələr tərəfindən törədilən cinayətlərin xüsusi narahatlıq doğurduğunu görərək, 9 avqust 1994-cü ildə «Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi tədbirləri haqqında» Fərman qəbul etmişdir. Fərmanda cinayətkarlığa qarşı mübarizədə Azərbaycan Respublikası hüquq mühafizə orqanlarının qarşısında duran vəzifələr müəyyən edilmiş, ölkədə bu istiqamətdə ciddi müsbət dəyişikliklərin əsası qoyulmuşdur. Həmin vəzifələrin icrası istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin ölkəmizdə kriminogen durumun sabitləşdirilməsində həlledici rol oynamışdır.

Hesab edirik ki, hazırda iqtisadi cinayətlər ilə mübarizədə də bu cür yanaşmaya ehtiyac vardır. Dövlət başçısının 2017-ci il 10 fevral tarixdə imzaladığı “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcrid etmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” Sərəncam bu istiqamətdə mühüm addım olmuşdur. Həmin Sərəncamın icrası olaraq Prezidenti Administrasiyası tərəfindən hazırlanmış qanun layihəsi Milli Məclis tərəfindən 20 oktyabr 2017-ci il tarixdə qəbul edilmişdir. Bu qanunla CM-nə cinayət-hüquqi siyasətin yumşaldılması ilə bağlı mühüm dəyişikliklər edilmiş, cinayət məsuliyyətindən azad etmənin yeni mexanizmləri yaradılmış, həmçinin iqtisadi sahədə törədilən bəzi cinayətlər dekriminallaşdırılmış, CM-də “İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlərə görə cinayət məsuliyyətindən azad etmə” adlı yeni 73-2-ci maddə yaradılmışdır.

Dövlət başçısı 3 aprel 2019-cu il tarixdə “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” növbəti Fərman imzalamışdır. Fərman ölkəmizdə məhkəmə hüquq islahatlarının aparılmasının yeni keyfiyyət mərhələsi kimi səciyyələndirilə bilər.

Fərmanda qarşıya qoyulan vəzifələrdən biri də iqtisadi mübahisələr üzrə məhkəmə icraatının effektivliyinin artırılması, xüsusən, sahibkarlıqla bağlı məsələlərin məhkəmələrdə daha sürətli və səmərəli həllinin təmin edilməsi məqsədilə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmasıdır.

Ölkəmizdə vergidən yayınma cinayətləri ilə uğurlu cinayət-hüquqi mübarizənin təmin edilməsi üçün xarici dövlətlərin müvafiq cinayət qanunvericiliyinin inkişafının xüsusiyyətləri və tendensiyalarının öyrənilməsinin mühüm əhəmiyyəti vardır. Fransız hüquqşünas Mark Ansel qeyd edirdi ki, müqayisəli hüquqşünaslığın öyrənilməsi nəinki nəzəri tədqiqatçılar, həmçinin vəkillər qarşısında yeni üfüqlər açır, onlara öz ölkəsinin hüquqlarını daha yaxşı bilməyə imkan verir, çünki qanunun spesifik xüsusiyyətləri digər sistemlərlə müqayisədə xüsusilə aydın şəkildə nəzərə çarpır.

Qeyd edilənlər məcmu halında seçilmiş mövzunun aktuallığını təsdiq edir.

Tədqiqat işinin birinci hissəsində olduğu kimi, burada da qeyd edək ki, qarşıma məqsəd olaraq bütün Avropa dövlətlərində vergidən yayınma cinayətlərinə görə məsuliyyətin xüsusiyyətlərini araşdırmağı qoymamışıq. Məqsədimiz seçim əsasında, müvafiq meyarlar əsasında bəzi ölkələrdə bu sahədə mövcud olan vəziyyətə diqqət yetirməkdir. Ona görə də müqayisəli tədqiqat üçün hüquq sistemimizin daha yaxın olduğu Fransa və Almaniya dövlətlərinin qanunvericiliyinə nəzər yetirilməsini məqsədamüvafiq hesab etmişik.

Fransa

Prinsip 1: Vergi hüquqpozmalarının kriminallaşdırılması

Ölkələrdə vergi qanunvericiliyinin pozulmasının cinayət kimi təsnif edilməsini və müvafiq qaydada cəzalandırılmasını təmin etmək üçün qanunvericilik bazası olmalıdır.

Vergi cinayətləri haqqında qanunvericilik

Fransanın Ümumi Vergilər Məcəlləsi (CGI) bütün cinayət niyyəti (mens rea) tələb edən bir sıra vergi cinayətlərini müəyyən edir. Aşağıdakı cədvəldə Fransada vergi pozuntularının nümunələri və onların maksimal cəzaları verilmişdir.

Cədvəl 12.1. Fransada vergi pozuntuları və maksimal cəzalar

Pozuntular	Maksimal cəzalar
Dələduzluq yolu ilə vergidən yayınma (CGI, maddə 1741, 1-ci hissə)	Beş il azadlıqdan məhrum etmə + cinayət yolu ilə əldə edilən qazancın iki misli məbləğində cərimə
Dələduzluq yolu ilə vergidən yayınma ağırlaşdırıcı hallar olduqda (CGI, maddə 1741, 2-ci hissə)	Yeddi il azadlıqdan məhrum etmə + cinayət yolu ilə əldə edilən qazancın iki misli məbləğində cərimə

Fransa qeyd edir ki, cinayət hüquqpozmalarından başqa, CGI həmçinin qeyri-cinayət sferasında araşdırılan və həll edilən bir sıra “vergi inzibati cəzaları” da müəyyən edir. O, həmçinin qeyd edir ki, Cinayət Məcəlləsində (CP) vergi qanunvericiliyinin pozulmasına şamil olunan bəzi ümumi cinayətlər var (məsələn, ƏDV dələduzluğu CP-nin 313-1-ci maddəsinin şərtlərinə görə ümumi dələduzluq kimi qəbul edilir).

Fransa qanunvericiliyi, həmçinin vergi cinayətləri üçün əlavə cəza kimi “adlandırma və rüsvayetmə”ni nəzərdə tutur ki, bununla da məhkəmə cinayət törətmiş şəxsin adının iki aydan çox olmayan müddətə KİV-də dərc edilməsinə qərar verə bilər (CGI, maddə 1741).

Cəlb etmə müddəti: Vergi cinayətlərinin Fransada altı illik cəlb etmə müddəti var. Cəlb etmə müddəti cinayətin törədildiyi gündən başlayır və dövlət ittihamı xidməti və məhkəmələr tərəfindən həyata keçirilən müxtəlif növ tədbirlərlə kəsilə bilər (Fransa Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (CPP) 8-ci və 9-2-ci maddələri).

İştirakçılıq: CGI-nin 1742-ci və CP-nin 121-6 və 121-7-ci maddələrinə əsasən, vergi cinayətlərinin digər iştirakçıları əsas cinayətkarlar ilə eyni maksimum cəzaya məhkum edilə bilər. Fransız qanunlarında “iştirakçı” anlayışı, bilə-bilə, köməkçi və ya yardım vasitəsilə cinayətin hazırlanmasına və ya törədilməsinə şərait yaradan şəxs və hədə-qorxu, vəd və ya əmrlərdən istifadə etməklə başqasına cinayət törətməyə göstəriş verən və ya təhrik edən şəxs kimi müəyyən edilir.

Cəhd və sövdələşmə: Vergi cinayətləri törətməyə cəhd və sui-qəsd Fransada cinayət əməlləridir (CGI, maddə 1741).

Ərazi və milli yurisdiksiya: Fransa tamamilə və ya qismən Fransa ərazisi daxilində törədilmiş hər hansı cinayətə görə yurisdiksiyaya malikdir. O, həmçinin Fransanın büdcəsinə ziyan vuran cinayətin yurisdiksiyasına malikdir və hətta Fransa sərhədlərindən kənarında bir fransız vətəndaşı tərəfindən törədildiyi halda.

Hüquqi şəxslər: Fransada hüquqi şəxslər istənilən cinayət əməlinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilər (CP, maddə 121-2). Vergi cinayətlərinə gəldikdə isə məhkəmə həm fiziki, həm də hüquqi şəxsləri eyni əmələ görə ittiham edə bilər. Hüquqi şəxslərə tətbiq edilən ən yüksək cəza fiziki şəxslər üçün nəzərdə tutulmuş maksimum cəzanın beş misli miqdarında cərimədir.

Peşəkar köməkçilər: Peşəkar köməkçilər vergi dələduzluğunda iştirakda ittiham oluna bilər (müq. yuxarıda §5). Fransada həmçinin peşəkar köməkçilər üçün qeyri-cinayət sanksiya rejimi mövcuddur (CGI, art. 1740 A).

Vergi cinayətləri üzrə cinayət təqibinin aparılması

Aşağıdakı cədvəldə 2014-2018-ci illərdə bitən vergi illərində Fransada vergi cinayətlərinə görə məhkum edilmiş fiziki şəxslərin sayı göstərilir.

Cədvəl 12.2. 2014-18-ci illərdə başa çatan vergi illərində vergi cinayətləri üzrə təqibin aparılması

Bitən vergi ili	İttiham hökmü ilə nəticələnən məhkəmə işlərinin sayı
2014	722
2015	712
2016	616
2017	650

2018	738
------	-----

Aşağıdakı cədvəldə 2014-18-ci illərdə bitən vergi illərində Fransada vergi cinayətləri törədənlərə tətbiq edilən sanksiyaların məbləği və növləri göstərilir.

Cədvəl 12.3. 2014-18-ci illərdə bitən vergi illərində tətbiq edilən sanksiyaların siyahısı

Sanksiya	2014	2015	2016	2017	2018
Azadlıqdan məhrum etmə	605 (onlardan 481 şərti)	569 (onlardan 411 şərti)	503 (onlardan 381 şərti)	507 (onlardan 386 şərti)	604 (onlardan 465 şərti)
Cərimə	182	220	186	195	220
Müəyyən vəzifə, fəaliyyət üzrə məhdudiyət	176	195	218	207	284
İctimai işlər	0	1	1	0	1
Gündəlik cərimə	8	9	3	8	10
İttiham hökmünün KİV-də dərc olunması	19	23	7	9	8

Fransa qeyd edir ki, 2014-15-ci illərdə CGI-nin 1741 və 1743-cü maddələrinə əsasən vergi cinayətlərinə görə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş demək olar ki, bütün şəxslər üç ildən az həbs cəzası alıblar. Onların böyük əksəriyyəti (82%) bir ildən az müddətə həbsdə olub.

Aşağıdakı cədvəldə 2015-18-ci illərdə bitən vergi illərində Fransada tətbiq edilmiş sanksiyaların növü və sayı verilmişdir.

Cədvəl 12.4. 2015-18-ci illərdə başa çatan vergi illərində tətbiq edilən digər sanksiyaların siyahısı

Azadlıqdan məhrum etmənin müddəti	0-6 ay	6 ay – 1 il	1 – 2 il	2 – 3 il	3 – 5 il
2014	41	55	26	2	
2015	61	68	27	2	
2016	59	42	13	4	4
2017	39	60	20	2	
2018	53	65	18	2	1

Mübahisələrin həlli: Fransa vergi cinayətləri ilə bağlı işlərdə mübahisələrin həll edilməsinə icazə verilir, bir şərtlə ki, cinayətkar cinayətdə təqsirini etiraf etsin və ittiham tərəfinin tələb etdiyi cəzanın müddətini və növünü qəbul etsin. Fransa vergi cinayətləri ilə bağlı hüquqi şəxslə razılaşdıqda, hüquqi şəxs illik dövriyyəsinin 30%-nə qədər əlavə cərimə ödəməli və Fransa Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Agentliyinin (CPP, 41-1-2 və 180-2 maddələr) nəzarəti altında uyğunluq proqramı qəbul etməlidir. Fransa qeyd edir ki, vergi cinayətləri ilə bağlı işlərin həlli mümkünlüyü 2019-cu ildə hüquqi şəxslərlə bağlı iki mürəkkəb işin uğurlu və effektiv həllinə imkan verib.

Mülki və cinayət sanksiyaları üçün vergi azadolmaların mövcudluğu: Cinayət sanksiyaları və həbs edilmiş və ya müsadirə edilmiş aktivlə bağlı xərclər də daxil olmaqla sanksiyalar Fransada çıxılmazdır (CGI, 39, 39-2).

Vergi boşluğu: Avropa Komissiyası Fransanın 2018-ci il üçün ƏDV boşluğunu 8 milyard avrodan çox və ya ƏDV üzrə ümumi vergi öhdəliyinin 5%-dən çox qiymətləndirmişdir (Sosial və İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzi, 2019).

Prinsip 2: Vergi cinayətlərinin həlli üçün strategiyanın olması

Vergi cinayətləri haqqında qanunun effektivliyini təmin etmək üçün ölkələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilməli və monitorinq edilməli olan vergi cinayətlərinə qarşı mübarizə strategiyasına malik olmalıdırlar.

Vergi Cinayətləri üzrə Strategiya: Fransanın vergi cinayətlərinə qarşı siyasətinə Bütçə Qanununun əlavəsi kimi Parlament tərəfindən hər il müəyyən edilmiş “bütün hökumət” yanaşması daxildir. Buraya vergi cinayətləri üzrə müstəntiqlər, vergi orqanı,

prokurorluq xidməti və Ədliyyə Nazirliyinin tərkibində olan digər dövlət orqanları arasında əməkdaşlıq daxildir.

Fransanın vergi cinayətləri strategiyası bütün hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanları üçün bələdçi kimi çıxış edən 2014-cü il rəsmi sənədində və Vergi dələduzluğu ilə mübarizə haqqında Qanunda (Qanun № 2018) göstəriləni kimi, ən ciddi qanun pozuntularına qarşı mübarizəyə yönəlib. 23 oktyabr 2018-ci il tarixli 898) 2016-19-cu illər üçün Fransa hökumətinin vergi cinayətləri ilə mübarizə strategiyası təhqiqat prosesinin yeni, beynəlxalq təhdidlərə uyğunlaşdırılmasına, rəqəmsal məlumatların idarə edilməsinin və təhlükəsizliyinin optimallaşdırılmasına, şəxsiyyət oğurluğuna qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə, risklərin xəritələşdirilməsinə və təhqiqat, sanksiya və aktivlərin bərpası əməliyyatların aparılması üsullarının təkmilləşdirilməsinə yönəlmişdir.

Fransa qeyd edir ki, 2019-cu ildə onun Məhkəmə Polisi ən mürəkkəb vergi cinayətlərinin təhqiqatları ilə məşğul olan Maliyyə Cinayətləri üzrə İdarə yaratmışdır. Məsələn, 2019-cu ildə rəqəmsal xidmətlər şirkətinə qarşı vergi cinayəti təhqiqatı 965 milyon avro cərimə ilə başa çatıb.

Təhlükənin Qiymətləndirilməsi: Fransanın milli vergi cinayəti strategiyası məhkəmələr və prokurorluq xidməti tərəfindən ötürülən məlumatlardan istifadə etməklə hər il Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Auditorlar Məhkəməsi və Parlament tərəfindən aparılan ardıcıl qiymətləndirmələr Fransa Hökumətinin həyata keçirdiyi tədbirləri və strategiyaları araşdırır və təkmilləşdirmə tədbirləri təklif edir. Digər təhdid qiymətləndirmələrinə Fransanın FIU TRACFIN tərəfindən hər il nəşr olunan terrorizmin maliyyələşdirilməsi və çirklə pulların yuyulması ilə bağlı tendensiyalar və təhlillər haqqında hesabat və müxtəlif dövlət qurumları tərəfindən nəşr olunan tədqiqat və proqramlaşdırma hesabatları daxildir.

Kommunikasiya Strategiyası: Fransa qeyd edir ki, ciddi vergi dələduzluğu hallarında nəticələri barədə medianı məlumatlandırmaq üçün press-relizlər dərc edib. Bütçə Nazirliyi həmçinin öz internet sahifəsində vergi saxtakarlığının qarşısının alınması ilə bağlı müntəzəm nəşrlər dərc edir:

Vergi cinayəti strategiyasının uğurla həyata keçirilməsinə nümunə:

Vergi idarəsinin 100-dən çox agentı və Daxili İşlər Nazirliyinin ixtisaslaşmış polis qüvvələrinin birgə apardığı geniş araşdırmadan sonra gəlirlərin qarşısını almaq üçün

nəzərdə tutulmuş və əczaçılıq sektorunda istifadə olunan xüsusi kompüter proqramının paylayıcı kanalı müəyyən edilib. 2015-ci ilin yazında söküldü. Bu misli görünməmiş əməliyyat müstəntiqlərə pul vəsaitlərinin idarə edilməsi proqram təminatının tərtibatçısının və onun bəzi resellerlərinin və istifadəçilərinin binalarında axtarış aparmağa imkan verdi. Bu, cinayət işi üzrə proqram təminatı istehsalçısının binasında axtarış və zəbt etmək üçün ilk məhkəmə qərarı idi.

Həmçinin, 2015-ci ildə vergi orqanı gəlirləri gizlətmək üçün nəzərdə tutulmuş digər proqram təminatı proqramının 200-dən çox istifadəçisi üzərində bu dəfə pərakəndə satış sektorunda növbəti irimiqyaslı əməliyyat həyata keçirib. Bu əməliyyatda ilk dəfə olaraq geniş miqyasda vergi administrasiyasına onlayn sənədləri ələ keçirməyə və onlardan vergiyə dəymiş zərərin hesablanmasında istifadə etməyə imkan verən “elansız kompüter nəzarəti”nin yeni prosedurundan istifadə edilmişdir.

Hər iki əməliyyatla bağlı 4 may 2015-ci il tarixində mətbuata açıqlama verilmişdir.

Prinsip 3: İstintaq səlahiyyətləri

Vergi cinayətlərinin istintaqı orqanları vergi cinayətlərinin müvəffəqiyyətlə araşdırılması üçün müvafiq istintaq səlahiyyətlərinə malik olmalıdırlar

Aşağıdakı cədvəldə Fransanın vergi cinayətlərinin araşdırılması agentliyinin səlahiyyətləri göstərilir.

Cədvəl. Vergi cinayətlərinin istintaqı orqanının (Dövlət Prokurorluğu və Məhkəmə Polisi) istintaq səlahiyyətləri

Vergi cinayətlərinin araşdırılması agentliyinin səlahiyyəti:	Mövcudluq/Şərh
Əmlakı axtarışı və kitablar və qeydlər kimi maddi sübutların ələ keçirilməsi	Tam birbaşa səlahiyyət Məhkəmə qərarı tələb olunur
Üçüncü şəxslərdən sənədlərin alınması	Tam birbaşa səlahiyyət
Dindirmə	Tam birbaşa səlahiyyət
İstintaq səlahiyyətləri (məsələn, məcburetme gücü)	Tam birbaşa səlahiyyət

<p>Poçt və telekommunikasiyaların ələ keçirilməsi</p>	<p>Dolayı səlahiyyət</p> <p>Vergi cinayəti işlərində, yalnız qeyri-qanuni təşkilat tərəfindən törədildikdə və ya ağırlaşdırılmış vergi fırıldaqçılığı ilə bağlı şübhələr olduqda və hakim tərəfindən icazə verildikdən sonra.</p>
<p>Gizli müşahidənin aparılması</p>	<p>Tam birbaşa səlahiyyət</p> <p>Vergi cinayəti işlərində, yalnız qeyri-qanuni təşkilat tərəfindən törədildikdə və ya ağırlaşdırılmış vergi fırıldaqçılığı ilə bağlı şübhələr olduqda və hakim tərəfindən icazə verildikdən sonra.</p>
<p>Gizli əməliyyatların aparılması</p>	<p>Tam birbaşa səlahiyyət</p> <p>Vergi cinayəti işlərində, yalnız qeyri-qanuni təşkilat tərəfindən törədildikdə və ya ağırlaşdırılmış vergi fırıldaqçılığı ilə bağlı şübhələr olduqda və hakim tərəfindən icazə verildikdən sonra.</p>
<p>Kompüter avadanlığı, proqram təminatı və elektron yaddaş daşıyıcılarının axtarışı və ələ keçirilməsi</p>	<p>Tam birbaşa səlahiyyət</p> <p>Məhkəmə qərarı tələb olunur</p>
<p>Həbs</p>	<p>Tam birbaşa səlahiyyət</p> <p>Məhkəmə qərarı tələb olunur</p>

Hüquqi peşə imtiyazı: Fransada hüquqi peşəkar imtiyaz 31 dekabr 1971-ci il tarixli 71-1330 sayılı Qanunun 66-5-ci maddəsi ilə tənzimlənir, bu maddədə deyilir ki, vəkil və onun müştərisi arasında danışıqlar, poçt və daha ümumi şəkildə hər hansı ünsiyyət və vəkillər arasında peşə sirinə tabedir. Bu imtiyaz mühasiblərə şamil edilir. Bununla belə, Fransa qeyd edir ki, hüquqi imtiyaz müəyyən vergi məlumatlarına, o cümlədən müştərinin şəxsiyyəti, müştəri tərəfindən həyata keçirilən ödənişlərin məbləği, tarixi və forması və təsdiqedici sübutlara şamil edilmir (Vergi Prosesual Məcəlləsinin L.81-ci maddəsi).

Prinsip 4: Aktivlərin dondurulması, həbsi və müsadirəsi

Vergi cinayətlərinin istintaqı orqanları vergi cinayətinin araşdırılması zamanı aktivləri dondurmaq/həbs etmək imkanına və aktivləri müsadirə etmək imkanına malik olmalıdır.

Hüquqi əsas: Fransanın Məhkəmə Polisi çərçivəsində fəaliyyət göstərən Cinayət Aktivlərinin Müəyyənləşdirilməsi Platforması (PIAC) cinayət aktivlərinin müəyyən edilməsinə cavabdehdir və məhkəmə orqanının nəzarəti altında araşdırmalar apara bilər. PIAC-a həmçinin cinayətdən əldə edilən və Fransa yurisdiksiyasına tabe olan aktivlərlə bağlı bütün məlumatları həm Fransada, həm də xaricdə yerləşən aktivlər üçün mərkəzləşdirmək tapşırılıb. Fransa qeyd edir ki, PIAC-dan adətən vergi cinayətlərinin araşdırılmasının aktivlə bağlı aspektlərini idarə etmək üçün digər cinayət təhqiqat agentlikləri ilə birgə müdaxilə etməsi xahiş olunur.

Fransa qeyd edir ki, PIAC cinayət aktivlərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı "polisdən polisə" əməkdaşlığa başlamaq istəyən bütün ölkələr üçün milli əlaqə nöqtəsidir. Beləliklə, 2018-ci ildə PIAC Avropa Aktivlərin Bərpa Ofisləri şəbəkəsinin digər üzvlərindən gələn 136 sorğuya cavab verib və 395 göndərilən sorğu göndərib. Eyni şəkildə, PIAC qeyri-Avropa ölkələrini əhatə edən digər aktivlərin bərpası şəbəkəsi olan CARIN şəbəkəsinin (Camden Asset Recovery İnteragency Network) üzvlərindən gələn 20 sorğuya cavab verdi.

Aktivlərin bərpası ilə bağlı beynəlxalq əməkdaşlıqda əsas rol oynamaqla yanaşı, PIAC hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən müəyyən edilmiş bütün cinayət aktivləri ilə bağlı milli səviyyədə statistikanın mərkəzləşdirilməsinə də cavabdehdir. 2018-ci ildə Fransa LEA tərəfindən məhkəmə orqanına müsadirə tələbi ünvanlanmış cinayət aktivlərinin ümumi məbləği 645 338 072 avroya çatıb.

Aktivlərin sürətli dondurulması: Fransa qanunvericiliyi aktivlərin dondurulması üçün minimum müddət nəzərdə tutmur, buna məhkəmələr tərəfindən icazə verilməlidir. Odur ki, müstəntiqlər tərəfindən aktivlərin sürətlə dondurulması tətbiq edildikdə, bu tədbir dərhal hakim tərəfindən təsdiqlənməlidir.

Fransada məhkumluğa əsaslanmayan müsadirələrə icazə verilmir. Bununla belə, presedent hüququ müəyyən etmişdir ki, Fransa xarici məhkəmələr tərəfindən çıxarılan məhkumluğa əsaslanmayan müsadirə qərarlarını icra edə bilər.

Məhkəmə nəzarəti altına alınmış əşyaların bərpası ilə bağlı Fransa qanunvericiliyi müəyyən edir ki, ələ keçirilən obyekt cinayətin aləti və ya nəticəsi olduqda restitusiya aparılmır (Cinayət Prosesual Məcəlləsi, 41-4, 99, 373 və maddələr. 481).

Fransa minimum beş ildən çox həbs cəzası olan cinayətlər üçün **uzadılmış müsadirələrə** yalnız cinayətkar aktivlərin mənşəyini əsaslandırma bilmədikdə icazə verir. Əmlakın ümumi müsadirəsinə (“confiscation générale du patrimoine”) yalnız çirkli pulların yuyulması hallarında, **o cümlədən vergi cinayətlərinin əsas cinayətlər olduğu hallarda** icazə verilir (Cinayət Məcəlləsi, maddə 324-7).

Fransada “ekvivalentliklə müsadirə” kimi tanınan dəyərə əsaslanan müsadirələrə Fransa qanunvericiliyinə əsasən icazə verilir (Cinayət Məcəlləsinin 131-21, 9-cu bəndi və Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 706-141-1). Qanun həmçinin üçüncü şəxs əmlakın vicdan sahibi olmadığı təqdirdə üçüncü şəxslər tərəfindən müsadirə edilməsinə də icazə verir (Cinayət Məcəlləsinin 131-21-ci maddəsi).

Aşağıdakı cədvəldə 2011-2020-ci illər arasında Vergi Cinayətlərinə Qarşı Mübarizə üzrə Milli Briqada (BNRDF) tərəfindən vergi cinayətləri ilə bağlı aparılan həbslərin sayı və ümumi pul dəyəri göstərilir.

Cədvəl. 2011-20-ci illər arasında BNRDF tərəfindən vergi cinayətləri ilə bağlı aparılan həbslərin sayı və pul dəyəri

İl	Həbslərin sayı	Ümumi dəyər
2011	12	2141373 Avro
2012	20	20850855 Avro
2013	28	17211092 Avro
2014	50	6266456 Avro
2015	30	13415659 Avro
2016	25	6770884 Avro
2017	52	8196979 Avro
2018	22	18144271 Avro
2019	37	13955677 Avro
2020	6	17892697 Avro
Cəmi	282	124845903 Avro

Qeyd: 2020-ci il üçün məlumatlar yalnız birinci semestr üçün nəzərdə tutulub.

Aktivlərin bərpasına cavabdeh olan agentlik: Fransanın Müsadirə edilmiş və Müsadirə edilmiş Aktivlərin İdarə Edilməsi və Bərpası üzrə Agentlik (AGRASC) Ədliyyə və Büdcə Nazirlikləri çərçivəsində fəaliyyət göstərir və cinayət təhqiqatlarında aktivlərin müsadirə edilməsinə və müsadirə edilməsinə köməklik etmək tapşırılıb. 2018-ci il ərzində 36 milyon avro dəyərində aktivlərin müsadirə edilməsinə şərait yaradıb, bunun 8,8 milyonu dövlət büdcəsinə köçürülüb.

Xaricilərin dondurulması, müsadirəsi və praktikada müsadirəsi: Fransa qanunvericiliyi aktivlərin müsadirəsi və müsadirəsi ilə bağlı xarici məhkəmə qərarlarının icrasına icazə verir və asanlaşdırır. Fransız presedent hüququ xarici yurisdiksiyadan gələn müsadirə və müsadirə qərarlarının icrası üçün presedentlər təmin edir. Sifariş Avropa Birliyinə üzv dövlət və ya Aİ üzvü olmayan ölkə tərəfindən verilibsə, prosedur fərqlidir.

Prinsip 5: Məsuliyyətləri müəyyən edilmiş təşkilati struktur

Yurisdiksiya vergi cinayətləri və digər maliyyə cinayətləri ilə mübarizə üçün müəyyən edilmiş öhdəlikləri olan təşkilati modelə malik olmalıdır.

Vergi cinayətlərinin təhqiqatına və təqibinə cavabdeh olan orqanlar

Générale des Finances Publiques (DGFİP) Direktorluğu ciddi vergi dələduzluqların aşkar edilməsinə və onlarla mübarizəyə yönəlmiş vergi yoxlamalarının aparılmasına cavabdehdir. DGFİP daxilində dələduzluğun aşkarlanması ƏDV üzrə İşçi Qrupuna və Milli Vergi Təhqiqatları Direktorluğuna (DNEF) və onun bir sıra regional ofislərinə tapşırılıb. Vergi saxtakarlığından şübhələniləndikdə, auditor cinayət əməlini təşkil edən həm hərəkətləri, həm də niyyəti müəyyən etməli və bunu müstəqil inzibati orqan olan Komissiya des Infractions Fiscales (CIF) tərəfindən təsdiq etməlidir. Təsdiq edildikdən sonra CIF işi Dövlət Prokuroruna göndərir, o, göndərişi yoxlayacaq və Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 40-1-ci maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq cinayət təqibinə davam edib-etməmək barədə qərar verəcək. Cinayət təqibi üçün məqsədəuyğun hesab edilən hallarda, dövlət ittihamçısı, ekspertiza hakiminin rəhbərlik etdiyi ən ağır işlər istisna olmaqla, məhkəmə polisi tərəfindən aparılan istintaqa rəhbərlik edir.

Fransada vergi hüquqpozmalarını araşdırmaq səlahiyyətinə malik olan bir sıra məhkəmə polis qüvvələri var. Məsələn, polis məmurlarından və DGFİP zabitlərindən ibarət olan və məhkəmə polisləri ilə eyni səlahiyyətlərə malik Briqada Nationale de Repression de la Délinquance Fiscale (BNRDF) iddia edilən maliyyə pozuntularını araşdırmaq səlahiyyətinə malikdir. Eynilə, Brigade Nationale d'Enquêtes Économiques (BNEE) məhkəmə polisində çalışan vergi müfəttişlərindən ibarətdir və vergi cinayətlərinin aşkarlanması və araşdırılmasına köməklik göstərir. Həmin vergi müfəttişləri vergi polisi deyillər; texniki dəstək və təcrübə təmin edirlər. Onlar məhkəmə polisində maliyyə və vergi ekspertizası verməklə araşdırmalarında köməklik göstərilir. Bununla belə, BNEE-nin əsas diqqəti aktivlərin mənimsənilməsi, dələduzluq, etibarın pozulması, korrupsiya, favourizm, təsir alveri, mənimsəmə, qeyri-leqal işçilər və çirkli pulların yuyulması kimi maliyyə cinayətlərinə qarşı mübarizədir. BNEE həmçinin məhkəmə polisi xidmətləri ilə DGFİP arasında əlaqə rolunu oynayır.

BNRDF tam hüquq-mühafizə orqanı olsa da və yalnız ağır vergi cinayətlərinə həsr olunmuş cinayət təhqiqatlarına rəhbərlik etsə də, BNEE digər cinayətlər üzrə açılmış cinayət təhqiqatları zamanı ədliyyə polisinin müntəzəm polis əməkdaşlarına vergi və mühasibatlıq səlahiyyətləri ilə köməklik göstərir. BNEE-nin vergi agentlərinin məhkəmə səlahiyyətləri yoxdur, BNRDF agentləri isə onlara insanları həbs etmək və ya binalarda axtarış aparmaq səlahiyyəti verir.

“Vergi Polisi” kimi də tanınan Maliyyənin Məhkəmə İstintaq Xidməti (MƏMX) 2019-cu ilin iyulunda Maliyyə Nazirliyinin tərkibində yaradılıb. Bu yeni xidmət vergi və gömrük məsələlərində ədliyyə orqanının mövcud olan istintaq qabiliyyətini artırır. Gömrük və Dolayı Vergilər üzrə Baş Direktorun və DGFİP-nin birgə nəzarəti altında olan bu yeni xidmətə Məhkəmə Hakimiyyətindən bir magistr rəhbərlik edir. Ondən, xüsusən də vergi, gömrük və ya maliyyə ekspertizası tələb olunan hallarda Milli Maliyyə Prokurorluğu (PNF) tərəfindən iştirak tələb oluna bilər. SEJF 280 səlahiyyətli müstəntiqdən, o cümlədən 241 məhkəmə gömrük işçisi və 39 məhkəmə vergi məmurundan ibarətdir. Bu zabitlər məhkəmə polisi tapşırıqlarını yerinə yetirmək üçün xüsusi səlahiyyətə malikdirlər və onlara Cinayət Prosesual Məcəlləsi ilə verilmiş bütün preroqativlər malikdirlər.

Fransa qeyd edir ki, 2013-cü ildən mürəkkəb vergi cinayətləri dövlət ittihamçılarının xidmətində olan xüsusi ofis, daha doğrusu Maliyyə Cinayətləri üzrə Prokurorluq İdarəsi

(Parquet National Financier, PNF) tərəfindən təqib edilir. PNF ağırlaşdırılmış vergi dələduzluğu ilə bağlı şübhəli işlər üzrə yurisdiksiyaya malikdir və 2019-cu ildə 244 işə baxıb. Fransa bu xüsusi ofis vasitəsilə vergi və maliyyə cinayətləri ilə bağlı mürəkkəb işlərin təqibində daha effektiv və çalışqan olduğunu vurğulayır. Bütün digər vergi cinayətləri regional və ya yerli idarələr tərəfindən təqib edilir.

Aşağıdakı cədvəl maliyyə cinayətləri ilə mübarizəyə cavabdeh olan qurumların daha ümumi şəkildə yüksək səviyyəli icmalını təqdim edir. Vergi cinayətləri və digər maliyyə cinayətləri ilə mübarizə üçün Fransanın təşkilati modellərinin daha əhatəli təhlili Vergi Cinayətləri və Digər Maliyyə Cinayətləri ilə Mübarizə Effektiv İdarələrarası Əməkdaşlığın Üçüncü Nəşrində verilmişdir (Roma Hesabatı).

Cədvəl 12.7. Fransada maliyyə cinayətlərinin araşdırılmasına cavabdeh olan qurumlar

Qurum	Maliyyə cinayətləri ilə bağlı öhdəlik
Dövlət Maliyyəsinin Ümumi Müdirliyi (DGFİP)	Vergi yoxlamalarının aparılmasına, o cümlədən ciddi vergi dələduzluqların aşkar edilməsinə və onlara qarşı mübarizəyə və onların təhqiqata və təqibə verilməsinə cavabdehdir.
ƏDV üzrə İşçi Qrup	DGFİP daxilində yerləşən ƏDV üzrə İşçi Qrup ƏDV üzrə vergi saxtakarlığına nəzarət edir və digər qurumlara siyasət tədbirləri və fəaliyyət planları təklif edə bilər. O, həmçinin internet satışları (bazar yerləri və s.) kimi digər sahələrdə tendensiyaları və riskləri izləyir, xüsusən də satıcı Aİ (Avropa İttifaqı) üzvü olmayan hüquqi şəxs olduqda.
Vergi Polisi (SEJF)	DGFİP və Gömrük İdarəsinin nəzarəti altında olan və məhkəmə gömrük məmurları və məhkəmə vergi məmurlarından ibarət olan bu qurumdan

	vergi, gömrük və ya maliyyə ekspertizası tələb olunan hallarda, xüsusən də Milli Maliyyə Prokurorluğu (PNF) tərəfindən iştirak etmək tələb oluna bilər.
Vergi Cinayətlərinə Qarşı Mübarizə üzrə Milli Briqada (BNRDF)	Polisin tərkibində yerləşən BNRDF polis məmurlarından və məhkəmə səlahiyyətlərinə malik DGFİP əməkdaşlarından ibarətdir və bəyan edilməmiş xarici hesablar və Respublika Prokurorunun nəzarəti altında mürəkkəb qeyri-qanuni strukturlar kimi ciddi vergi fırıldaqçılığının araşdırılmasına cavabdehdir.
Milli İqtisadi Tədqiqatlar Briqadası (BNEE)	Ədliyyə polisi tərkibində çalışan vergi müfəttişlərindən ibarətdir - BNEE polis əməkdaşlarına kömək edir və vergi cinayətlərinin aşkarlanması və araşdırılmasında kömək edir, lakin onun əsas diqqəti digər vergi olmayan maliyyə cinayətlərinə qarşı mübarizəyə yönəlib.
Gömrük və Aksizin Ümumi Rəhbərliyi (DGDDI)	Narkotik vasitələrin, silahların və partlayıcı maddələrin, nəqli kəsilmək təhlükəsi ilə üzleşmiş heyvan və bitki növləri də daxil olmaqla, hər cür alverlə mübarizə yolu ilə gömrük və aksiz vergilərinin idarə edilməsi və toplanmasına cavabdehdir.
Korrupsiyaya və Maliyyə və Vergi Hüquqpozmalara Qarşı Mübarizə üzrə Mərkəzi İdarə (OCLCCIFF)	Milli və beynəlxalq səviyyədə korrupsiya, korporativ qanun pozuntuları, kompleks vergi saxtakarlığı və çirkli pulların yuyulması, həmçinin seçki

	saxtakarlığı və siyasi partiyaların maliyyələşdirilməsi ilə mübarizəyə cavabdehdir. Yuxarıda qeyd olunan BNRDF OLCIFF-in bir hissəsidir. OLCIFF Daxili İşlər Nazirliyinin daxilində olan məhkəmə polisinin mərkəzi idarəsinə aiddir.
Respublika Prokuroru	Yerli və ya regional ərazi yurisdiksiyası. İddiaçı hakim rəhbərlik etdiyi ən ağır işlər istisna olmaqla, məhkəmə polisi tərəfindən aparılan vergi və digər maliyyə cinayətlərinin təhqiqatına rəhbərlik edir.
Maliyyə Cinayətləri üzrə Dövlət Prokuroru	İqtisadi və maliyyə cinayətləri, xüsusilə vergi fırıldaqlığı, korrupsiya və birja ilə bağlı cinayətləri təqib etmək üçün milli yurisdiksiyaya malikdir.
TRACFIN	Fransanın Milli Maliyyə Kəşfiyyatı Bölməsi çirkli pulların yuyulmasına qarşı qanunvericiliyə uyğun olaraq təqdim edilən Şübhəli Əməliyyat Hesabatlarını qəbul edir və təhlil edir və mümkün çirkli pulların yuyulması və ya terrorizmin maliyyələşdirilməsinin araşdırılması üçün onları Respublika Prokuroruna göndərir.
Fransanın Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Agentliyi	Böyük şirkətlər tərəfindən görülən qabaqlayıcı antikorrupsiya tədbirlərinin həyata keçirilməsinə nəzarət etmək, iri şirkətlər tərəfindən korrupsiyaya qarşı uyğunluq proqramlarının, o cümlədən məhkəmənin qərarı ilə uyğunluq

	proqramlarının araşdırılması və monitorinqinə cavabdehdir.
Prudensial Nəzarət Orqanı	Bankların və sığorta agentliklərinin icazəsi və nəzarətinə cavabdehdir.
Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Təşkilatı (AMF)	Fransa maliyyə bazarının iştirakçıları və məhsullarını tənzimləyir

Vergi cinayətlərinin araşdırılması və təqibinin müstəqilliyi

Fransada prokurorluq xidmətinin müstəqilliyi onun Konstitusiyası (64 və 65-ci maddələr) və bir sıra qanunlar və məhkəmə presedentləri ilə təmin edilir.

Prinsip 6: Resursların kifayətliyi

Vergi cinayətlərinin təhqiqi orqanları öz vəzifələrini səmərəli və səmərəli şəkildə yerinə yetirmək üçün kifayət resurslara malik olmalıdırlar.

Vergi cinayətlərinə qarşı mübarizə resursları

Maliyyə Cinayətlərinə Dair İşlər üzrə Prokurorluğun 2017-ci ildə 36, 2018-ci ildə isə 38 ştat vahidi olub ki, onlardan 17-si prokurordur. Onun büdcəsi hər il Parisin qalan prokurorluq xidmətinin büdcəsi ilə birlikdə ayrılır.

Fransa bildirir ki, BNRDF-nin 2015-ci ildə 45 əməkdaşı, 2016-cı ildə 42 agent, 2017-ci ildə 48, 2018-ci ildə 42 və 2019-cu ildə 43 əməkdaşı var idi. 2020-ci ilin sonunda BNRDF-nin 44 agent və 223 polis əməkdaşı olmalıdır. məhkəmə səlahiyyətlərinə malik vergi agentləri. Bundan əlavə, BNRDF-ə həmçinin müstəntiq olmayan dəstək tapşırıqlarına həsr olunmuş iki agent də daxildir. Eyni zamanda, 2019-cu ildə yaradılmış yeni "Vergi Polisi"ndə (SEJF) mürəkkəb vergi cinayətləri ilə bağlı işlərə həsr olunmuş 25 agent var və büdcədən 2020-ci ildə daha 25 nəfərin işə götürülməsi üçün ayrılıb.

Cədvəl. Fransada dövlət ittihamçıları üçün mövcud olan məlumat bazaları və məlumat mənbələri

	Giriş
Şirkətin yaradılması/mülkiyyət reyestri	Birbaşa giriş
Torpaq Reyestri	Sorğu üzrə giriş
Vətəndaşların reyestri	Sorğu üzrə giriş
Vergi məlumat bazaları	Sorğu üzrə giriş və birbaşa giriş

	İstintaq orqanının yalnız 4 məlumat bazasına birbaşa çıxışı var; hər hansı digər vergi məlumat bazasına giriş sorğu üzrə həyata keçirilir.
Gömrük məlumat bazaları	Sorğu üzrə giriş
Polis məlumat bazaları	Sorğu üzrə giriş \ birbaşa giriş Cinayət qeydləri bazasına birbaşa giriş
Məhkəmə məlumat bazaları	Birbaşa giriş
Şübhəli əməliyyat hesabatı verilənlər bazası	Yoxdur
Yerli bank hesabı məlumat bazaları	Sorğu üzrə giriş \ birbaşa giriş Şəxsin saxladığı hesabların siyahısına birbaşa daxil olmaq mümkündür, lakin onun balansı və ya əməliyyatları istisna olaraq, yalnız sorğu əsasında əldə edilə bilər.
Avtomobil reyestr	Birbaşa giriş
Qayıq reyestri	Sorğu üzrə giriş
Bağış müqavilələri bazası	Birbaşa giriş
Daşınmaz əmlakın qiymətləndirilməsi məlumat bazası	Birbaşa giriş

Vergi cinayətləri üzrə müstəntiqlər üçün təlim

Fransa qeyd edir ki, onun bütün prokurorları Milli Magistrlər Məktəbində (ENM) üç illik kurs və karyeraları boyu davamlı təlim keçirlər. Buraya MNF və JIRS çərçivəsində prokurorlar üçün vergi cinayətləri üzrə xüsusi təlimlər daxildir. Fransa həmçinin polise

BNRDF və SEJF daxilində yerləşən müstəntiqlər üçün xüsusi təlimdən əlavə, adətən ildə 5-8 həftə davam edən maliyyə və vergi cinayətlərinə həsr olunmuş bir sıra təlimlər verir.

Prinsip 7: Predikativ cinayətlər

Ölkələr vergi cinayətlərini çirkli pulların yuyulması üçün əsas cinayətlərdən biri kimi təyin etməlidirlər

Hüquqi əsas: Fransa çirkli pulların yuyulmasına “bütün cinayətlər” yanaşmasını qəbul edir, ona görə də bütün cinayətlər çirkli pulların yuyulmasına əsas olan cinayətlərdir (Cinayət Məcəlləsi, maddə 324(1)). Fransa bildirir ki, 1996-cı ildə bu yanaşma tətbiq edildikdən sonra vergi cinayətləri ilə bağlı cinayət araşdırmaları daha səmərəli və sadə olmuşdur.

Vergi cinayətlərinə əsaslanan çirkli pulların yuyulmasının həyata keçirilməsi: Fransa həmçinin qeyd edir ki, vergi orqanı ilə FIU arasında davamlı əlaqə mövcuddur və vergi orqanı 2016-19-cu illərdə çirkli pulların yuyulması üçün əsas cinayətlər kimi vergi cinayətləri ilə bağlı TRACFIN-dən 2351 ilbəil artan müraciət axını ilə hesabatlar almışdır. Bu hesabatların yalnız 3%-i vergi yoxlamasına və ya cinayət işinin başlanmasına səbəb olmayıb.

Prinsip 8: Qurumlararası əməkdaşlıq

Ölkələr vergi orqanları ilə digər hüquq-mühafizə orqanları arasında əməkdaşlığı asanlaşdırmaq üçün effektiv hüquqi və inzibati bazaya malik olmalıdırlar.

Mülki vergi orqanı tərəfindən şübhəli maliyyə cinayətləri barədə hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat verilməsi

Yuxarıda 5-ci prinsipdə qeyd olunduğu kimi, vergi auditorları bütün şübhəli vergi saxtakarlıqlarını araşdırmalıdırlar. Auditor həm hərəkəti, həm də niyyəti təsdiq edə bildiyi halda iki hal yarana bilər: 1) 100 000 avrodan artıq məbləğdə vergilərin geri alınmasına səbəb olan vergi yoxlamalarının dövlət ittihamçısına məcburi təqdim edilməsi; 2) bu məbləğdən aşağı olan hallar Fransanın Vergi Prosedurları Qanununun L-228-ci maddəsində müəyyən edilmiş prosedura tabedir, yəni vergi administrasiyası öz nəticələrini təsdiq üçün CIF-ə göndərməlidir. Təsdiq edildikdən sonra CIF işi əlavə araşdırma və mümkün təqib üçün dövlət ittihamçısına göndərəcək.

Bununla belə, auditor vergidən yayınmanın müəyyən xüsusi hallarda (ofşor şirkətlərdən istifadə, saxta sənədlər və s.) törədilməsində şübhələndikdə, onlara işi dərhal

istintaq üçün prokurorluq orqanına göndərməyə icazə verilir (vergidən fərqli olaraq, ibtidai araşdırmanı aparanlar). CIF-in səlahiyyətlərini məhdudlaşdırmaq üçün bütün prosedur, xüsusən də 2018-ci ildə islahatlara məruz qalmışdır.

Fransa qeyd edir ki, o, 2019-cu ildə cinayət araşdırmaları üçün 965 mülki vergi yoxlamasını məcburi surətdə göndərib və CIF 100 000 avrodan aşağı məbləğdə vergidən yayınma halları ilə bağlı əlavə 672 cinayət təhqiqatının başlanmasına icazə verib. Bu rəqəmlər 2018-ci ildə başlanılan araşdırmaların ikiqatıdır.

Fransanın müraciət proqramı ikitərəfli sistemdir ki, burada məhkəmə orqanları həmçinin şübhəli mülki vergi cinayətləri ilə bağlı işləri mülki araşdırma üçün DGFIP-ə qaytarmalıdır (Vergi Prosesual Məcəlləsinin L-101-ci maddəsi).

Prinsip 9: Beynəlxalq əməkdaşlıq

Vergi cinayətlərinin təhqiqat orqanlarının vergi cinayətlərinin təhqiqatı və təcibi sahəsində səmərəli beynəlxalq əməkdaşlıq üçün cinayət hüquqi alətlərinə və adekvat əməliyyat çərçivəsinə çıxışı olmalıdır.

Hüquqi əsas: Fransa ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlərə və ya daxili qanunvericiliyə əsasən cinayət vergisi məsələləri ilə bağlı xarici dövlət orqanları ilə vergi məlumatı mübadiləsi edə bilər. Bu günə qədər 110-dan çox ikitərəfli vergi müqaviləsi və 25-dən çox Vergi Məlumatı Mübadilə Müqaviləsi vasitəsilə 140-dan çox yurisdiksiya ilə məlumat mübadiləsinə girmişdir. O, həmçinin Vergi Məsələləri üzrə Qarşılıqlı İnzibati Yardım haqqında Çoxtərəfli Konvensiyanın iştirakçısıdır və bu, Fransanın vergi orqanlarına vergidənkənar məqsədlər üçün (çirkli pulların yuyulması və korrupsiyanın araşdırılması kimi) digər tərəflərlə hər iki yurisdiksiyada və icazənin verildiyi yerlərdə məlumat mübadiləsinə icazə verir. Avropa İttifaqının üzvü kimi Fransa Aİ qanunvericiliyinə uyğun olaraq digər Aİ üzv dövlətləri ilə də əməkdaşlıq edir.

Səlahiyyətli Orqan: Ədliyyə Nazirliyinin Qarşılıqlı Beynəlxalq Cinayətlərə Yardım Ofisi (BEPI) Fransanın bütün cinayətlərlə, o cümlədən vergi cinayətləri ilə bağlı MLA (çoxtərəfli vergi sazişi) sorğularını göndərmək və qəbul etmək üçün mərkəzi orqanıdır, Avropa Birliyinin üzvü olmayan ölkələrə münasibətdə. Aİ daxili müraciətlərə birbaşa məhkəmələr baxır.

Təcrübədə beynəlxalq əməkdaşlıq: BEPI 2017-ci ildə 38, 2018-ci ildə isə 41 belə sorğu, 2017-ci ildə 12, 2018-ci ildə isə 17 müraciət qəbul edib.

Prinsip 10: Şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin əsas hüquqları

Vergi cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən və ya təqsirləndirilən vergi ödəyiciləri əsas prosessual və fundamental hüquqlara güvənməyi bacarmalıdırlar.

Hüquqi əsas: Fransa cinayət törətməkdə təqsirləndirilən və ya şübhəli bilinən şəxslərə bütün vergi cinayətləri də daxil olmaqla, bütün prosessual və fundamental hüquqlar təqdim edir. Bu fundamental hüquqlar Fransa tərəfindən imzalanmış bir sıra beynəlxalq insan hüquqları müqavilələri və daxili qanunvericilikdə 1789-cu il İnsan və Vətəndaş Hüquqları Bəyannaməsi və 27 oktyabr 1946-cı il Konstitusiyasının Preambulası ilə təsdiq edilmişdir. Fransada mülki vergi orqanları işi dövlət ittihamçısına göndərdikdə mülki vergi məsələsi cinayət işinə çevrilir və sonuncu cinayət təhqiqatına başlayır.

Cədvəl. Vergi cinayətləri törətməkdə şübhəli bilinən və ya təqsirləndirilən şəxslərin hüquqları

Hüquq:	Var/Yox	Əlavə məlumat
təqsirsizlik prezumpsiyası	Var	hökmə qədər
mülki təhqiqat cinayət təhqiqatına çevrildikdə onun təmin edilməsi prosesi də daxil olmaqla hüquqları barədə məlumat almaq	Var	Ittiham elan edildiyi andan
Susmaq hüququ	Var	Ittiham elan edildiyi andan
vəkillə məsləhətləşmək və/və ya pulsuz hüquqi məsləhət almaq hüququ	Var	Ittiham elan edildiyi andan
Tərcüməçi	Var	Ittiham elan edildiyi andan
təqsirləndirilən şəxsin ittihamın mahiyətindən xəbərdar olmaq	Var	Ittiham elan edildiyi andan
tam açıqlama hüququ kimi tanınan sənədlərlə və iş materialları ilə tanış olmaq	Var	Ittiham elan edildiyi andan
Sürətli məhkəmə	Var	Məhkəmə zamanı
“ne bis in idem”dən qorunma (Eyni hüquq pozuntusuna görə iki dəfə cəza ola bilməz)	Var	Məhkəmə zamanı

ALMANİYA

Prinsip 1: Vergi hüquqpozmalarının kriminallaşdırılması

Ölkələrdə vergi qanunvericiliyinin pozulmasının cinayət kimi təsnif edilməsini və müvafiq qaydada cəzalandırılmasını təmin etmək üçün qanunvericilik bazası olmalıdır.

Cədvəl. Cinayət niyyəti tələb edən cinayətlər

Hüquqpozuntusu	Minimal sanksiya	Maksimal sanksiya
Vergi idarəsinə məcburi məlumatların təqdim edilməməsi və ya yanlış və ya natamam məlumatların təqdim edilməsi ilə vergidən yayınma (FC, s370 (1))	Pul cəriməsi	5 il müddətində azadlıqdan məhrum etmə
Külli miqdarda vergiləri bilərəkdən aşağı göstərməklə ciddi vergidən yayınma (FC, s370 (3) (1))	6 ay müddətində azadlıqdan məhrum etmə	10 il müddətində azadlıqdan məhrum etmə
Vergini gizlətmək məqsədilə üçüncü ölkə şirkətindən istifadə etməklə ciddi vergidən yayınma (FC, s370 (3) (6),)	6 ay müddətində azadlıqdan məhrum etmə	10 il müddətində azadlıqdan məhrum etmə

İddia müddəti: Vergidən yayınmaya görə iddia müddəti beş ildir (CC, s78 (3) № 4), FC, s376 (2) isə on ildir. İddia müddəti cinayətin başa çatdığı gündən başlayır (CC, s78a, FC, s369 (2)). İddia müddəti cinayət təhqiqatının başlanması və ya cinayət törətmiş şəxsə inzibati araşdırmanın başlanması barədə məlumat verildiyi gün ilə kəsilir (FC, s376 (2)).

İştirakçılıq: Cinayət məsuliyyəti vergi cinayətləri də daxil olmaqla, cinayətə kömək edən, təşviq edən, asanlaşdıran və ya törədilməsinə şərait yaradan şəxslərə şamil edilir (CC, s49). Təqsirli bilinərsə, bu ikinci dərəcəli cinayətkarlar əsas cinayət törətmiş şəxsə

nisbətən yüngülləşdirilmiş cəzalarla üzləşə bilərlər. Vergidən yayınma cinayətinə yardım etmək və ya təşviq etmək də Fiskal Məcəlləyə uyğun olaraq cinayətdir (FC, 369).

Cəhd və sövdələşmə: Alman qanunvericiliyinə əsasən, başqasını cinayət törətməyə sövq etməyə cəhd edən və ya başqasını ağır cinayət törətməyə təşviq edən hər hansı şəxs ağır cinayətlərə cəhdlə bağlı müddəalara uyğun olaraq cinayət məsuliyyəti daşıyır. Vergi cinayəti törətmək üçün sövdələşmə Almaniyada da cinayət sayılır (FC, s.370 (3)).

Peşəkar köməkçilər: Almaniya qanunvericiliyində peşəkar köməkçilərə şamil olunan heç bir xüsusi müddəa yoxdur. Bununla belə, peşəkar köməkçilər iştirakçılıq haqqında yuxarıda qeyd olunan müddəalara əsasən əsas və ya ikinci dərəcəli cinayətkarlar kimi məsuliyyətə cəlb oluna bilərlər.

Ərazi və milli yurisdiksiya: Almaniya tam və ya qismən Almaniyada törədilmiş cinayətlər üzrə yurisdiksiyaya malikdir. Fiskal Məcəlləsinin 370-ci maddəsinin 7-ci bəndində göstərilir ki, komissiyanın yerindən asılı olmayaraq, Almaniya Almaniya ərazisindən kənarında törədilən və Almaniya büdcəsinə ziyan vuran vergidən yayınma cinayətləri ilə bağlı yurisdiksiyaya malikdir. Bununla belə, əgər cinayət törətmiş şəxs xaricdə törətdiyi cinayətə görə artıq məhkum edilibsə və ya xaricdə verilən cəzanı nəzərə alaraq Almaniyada cinayətə görə gözlənilən cəza əhəmiyyətsiz olacaqsə, Dövlət Prokurorluğu (PPO) Almaniyadan kənarında törədilmiş cinayəti təqib etməməyi seçə bilər. (Cinayət Prosesual Məcəlləsi (CPM), s153c(2)).

Hüquqi şəxslərin məsuliyyəti: Almaniya qanunvericiliyi cinayət məsuliyyətini hüquqi şəxslərə aid etmir. Bununla belə, "AO haqqında" Qanunun 130-cu maddəsi hüquqi şəxslərin mülkiyyətçilərinin və ya qanuni nümayəndələrinin qanunsuz əməlin baş verməsinin qarşısını almaq üçün qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan tələb olunan nəzarət tədbirlərini görməməsi şərti ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edir. Bu halda cinayətkar 1 milyon avrodan çox olmayan cəriməyə məruz qalır. Bundan əlavə, hüquqi şəxsə qarşı inzibati cərimə onun sahibi və ya nümayəndəsi qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan vergidən yayınma törətdikdə (FC, s370, s378) müəyyən edilə bilər.

Vergi cinayətlərinin icrası

Cədvəl. 2015-19-cu illərdə başa çatan vergi illərində vergi cinayətlərinin icrası

Baş a çatmış vergi ili	Tamamlanmış araşdırmalar	Cinayət işinin başlandığı işlərin sayı	Məhkumların sayı	Bəraət hökmlərinin sayı
2015	83307	15269	7976	93
2016	72940	13801	7846	91
2017	62261	13254	7827	84
2018	57523	12237	7232	69
2019	54369	11712	6799	55

579. Almaniya qeyd edir ki, 2015-2019-cu illərdə vergi qanunlarını pozanlara tətbiq edilən cərimələr sayəsində hər il təxminən 3 milyard avro əlavə gəlir əldə edib. Aşağıdakı cədvəldə Almaniyanın bu dövr ərzində tətbiq etdiyi cərimə növlərinin bölgüsü göstərilir.

Baş a çatmış vergi ili	Ümumi müəyyən edilmiş cərimələr	Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 153a maddəsinə uyğun olaraq hesablanmış ümumi pul məbləğləri	Qanuni qüvvəyə minmiş cəmi cəzalar	Verilmiş həbs cəzalarının ümumi illəri (kumulyativ)
2015	EUR 26 221 254	EUR 62 006 336	EUR 38 349 271	1728 years
2016	EUR 28 919 030	EUR 46 810 046	EUR 144 189 772	1513 years
2017	EUR 29 392 552	EUR 50 264 697	EUR 153 412 355	1 586 years

2018	EUR 17 607 854	EUR 40 137 512	EUR 54 923 611	1472 years
2019	EUR 17 681 342	EUR 34 438 100	EUR 27 940 498	1 234 years

Hesablaşmaların mövcudluğu: Alman qanunvericiliyi təqsirləndirilən şəxsin Dövlət Prokurorluğu Xidmətinin (PPS) verdiyi bir sıra göstərişlərə əməl etməyə razı olması şərti ilə cinayət təhqiqatlarında, o cümlədən vergi cinayətləri üzrə hesablaşmalara icazə verir. Xəzinədarlıq (CCP, s153a).

Eynilə, əvvəllər buraxılmış məlumatları könüllü olaraq açıqlayan şəxslər bu müddəaya uyğun olaraq əvvəllər azad edilməmişlər və yayındırılmış verginin məbləği 25 000 avrodan az olduqda cinayət məsuliyyətindən azad edirlər (FC, s370(1)). Lakin bu azadolma cinayət işi başlandıqda və ya cinayət artıq aşkar edildikdə cinayət məsuliyyəti tətbiq edilmir (FC, s371(2)).

Mülki və cinayət sanksiyaları üçün vergi endirimlərinin mövcudluğu: Mənfəət Vergisi Aktının (ITA) 4(5) bölməsinə əsasən, məhkəmə və ya İTA-nın ərazi dairəsi daxilində digər hüquqi orqanlar tərəfindən tətbiq edilən cərimələr, inzibati cərimələr və ehtiyat cərimələri, və ya Avropa Birliyinin agentlikləri tərəfindən vergidən çıxılır. Bundan əlavə, yayındırılmış vergilər üzrə faizlər də (FC, s235-də təsvir olunduğu kimi) vergidən çıxılır.

Vergi boşluğu: Avropa Komissiyasının məlumatına görə, Almaniyanın 2018-ci ildə ƏDV üzrə fərqi 22 milyard avro və ya ümumi ƏDV gəlirinin 10%-i həcmində qiymətləndirilir (Sosial və İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzi, 2020)

Prinsip 2: Vergi cinayətlərinin həlli üçün strategiyanın olması

Vergi cinayətləri haqqında qanunun effektivliyini təmin etmək üçün ölkələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilməli və monitorinq edilməli olan vergi cinayətlərinə qarşı mübarizə strategiyasına malik olmalıdırlar.

Vergi cinayəti üzrə strategiya: Almaniyanın Federal Maliyyə Nazirliyi (BMF) hüquqi bazaya (vergi cinayətləri və vergi ilə bağlı inzibati xətalara bağlı cinayət cəzaları və cərimələrə dair müddəalar) cavabdehdir, eyni zamanda 16 federal dövlətin ali gəlir orqanları (Länder) cinayət təqibi və cərimələrin tutulması üçün icraatla bağlı göstərişlərin verilməsinə cavabdehdir.

Almaniya Federativ Respublikasının Əsas Qanunu (Əsas Qanun) hər hansı cinayət işini araşdırmaq və təqib etmək məcburiyyətində olan əyalətlərə cinayət qanunvericiliyini tətbiq etmək səlahiyyəti və məsuliyyəti verir. Buna görə də Almaniyanın vergidən yayınma ilə mübarizə üzrə milli strategiyası yoxdur. Əksinə, əyalətlər torpaq əsaslı yanaşmadan istifadə edərək araşdırma prioritetlərini təyin edirlər. Əgər əyalətlər arasında vergidən yayınma işi araşdırılırsa, vergi təhqiqat agentlikləri bir-biri ilə əlaqələndirəcəklər.

Ölkələr 2020-ci il Cinayət Prosesi və Cərimələrin (Vergilərin) yığılması üçün icraat üzrə Təlimatlarda əks olunmuş cinayət vergi prosedurlarına dair təlimatlara əməl edir. Bundan başqa, Almaniya qeyd edir ki, BMF ilə 16 əyalətin səlahiyyətli orqanları arasında birgə görüşlər keçirilir, bu görüşlər zamanı vergi sahəsində milli əhəmiyyəti müzakirə edilir və əlaqələndirilir.

Təhlükənin qiymətləndirilməsi: Almaniyanın gəlir orqanları həmçinin hər bir vergi hadisəsində təhlükənin qiymətləndirilməsini həyata keçirməyə borcludurlar. Bu məqsədlə onlar gəlir orqanlarında mövcud olan məlumatlardan (məsələn, vergi bəyannamələri) istifadə edirlər və zəruri hallarda vergi ödəyicilərindən əlavə məlumatlar tələb edirlər. Almaniya qeyd edir ki, bu məlumatlar risklərin idarə edilməsi sistemindən (RMS) istifadə etməklə təhlil edilir ki, bu da səlahiyyətliyə əlavə araşdırmaya layiq olan halları müəyyən etməyə kömək edir. Bu işlər daha sonra seçilmiş risk parametrlərindən istifadə etməklə vergi auditorları tərəfindən əl ilə işlənir. RMS sistemətik şəkildə risk potensialının tərtib edilməsindən və qiymətləndirilməsindən ibarətdir, daha sonra vergi orqanlarından lazımi icra reaksiyaları barədə məlumat verir. Risk parametrləri vergi idarələri tərəfindən müəyyən edilir və mütəmadi olaraq yenilənir.

Kommunikasiya strategiyası: Almaniya qanunları ilə müəyyən edilmiş vergi sirri ilə bağlı tələblərə görə, vergi orqanlarına KİV-də fərdi halları müzakirə etmək qadağandır. Bununla belə, ayrı-ayrı işlərin tərffüatlarını müəyyən etməyin mümkün olmadığından əmin olmaq şərti ilə, cinayət vergi qanunu baxımından müvafiq ola biləcək xüsusi ssenarilər (məsələn, *cum-ex* işlər) haqqında məlumat açıqlanır.

Vergi cinayətləri strategiyasının uğurla həyata keçirilməsinə nümunə:

Son illərdə Länder (əyalət) cinayət təhqiqatı məqsədilə Almaniya vergi ödəyicilərinin xarici bank hesablarına aid məlumatların açıqlanmayan mənbələrdən alınması strategiyasını qəbul etmişdir. Bu məlumatlar əsasında şəxslərə qarşı cinayət işi başa

çatdıqdan sonra həmin şəxslər nəzarət öhdəliklərini yerinə yetirmədiyinə görə maliyyə institutlarına qarşı şahid ifadələri verməyə çağırılıb və nəticədə ümumilikdə milyonlarla avro cərimə edilib.

Prinsip 3: İstintaq səlahiyyətləri

Vergi cinayətlərinin araşdırılması orqanları vergi cinayətlərinin müvəffəqiyyətlə araşdırılması üçün müvafiq istintaq səlahiyyətlərinə malik olmalıdırlar

Almaniyada vergi cinayətlərinin icrası 16 Länderin (yəni əyalətlərin) müvafiq gəlir orqanları daxilində yerləşən ixtisaslaşmış bölmələrin (Bußgeld- und Strafsachenstellen) məsuliyyətidir. Vergi təhqiqat bölmələri (Steuerfahndungsstellen) Polislə eyni hüquqlara, öhdəliklərə və səlahiyyətlərə malikdir, lakin yalnız vergi cinayətləri ilə əlaqədardır. Aşağıdakı cədvəl vergi cinayətləri üzrə müstəntiqlərin səlahiyyətlərini müəyyən edir.

Cədvəl 14.4. Almaniyada vergi cinayətləri orqanının istintaq səlahiyyətləri (Bußgeld- und Strafsachenstellen)

Vergi cinayətlərinin araşdırılması orqanının səlahiyyətləri:	Mövcudluq/Şərhlər
Əmlakın axtarışı və kitablar və qeydlər kimi fiziki sübutların götürülməsi	Tam birbaşa səlahiyyət Tədbirin məqsədinə təhlükə yaratmadan əldə edilə bilməyən hallar istisna olmaqla, məhkəmə qərarı tələb olunur (Cinayət Prosesi və Cərimələrin (Vergilərin) alınması üçün Prosedurlar 2020-ci il (ICPPCF))
Üçüncü şəxslərdən sənədlərin alınması	Tam birbaşa səlahiyyət Ümumiyyətlə məhkəmə qərarı tələb olunur. İstisna tədbirin məqsədinə təhlükə yaratmadan məhkəmə qərarının əldə edilməsinin mümkün olmadığı hallarda tətbiq edilir (ICPPCF, s60(6)).
Dindirmə	Tam birbaşa səlahiyyət

İstintaq səlahiyyətləri (məsələn, məcbur etmə)	Tam birbaşa səlahiyyət
Poçt və telekommunikasiyaların ələ keçirilməsi	Başqa bir agentlik vasitəsilə dolaylı səlahiyyət Rabitələrin ələ keçirilməsi yalnız çox ciddi işlərdə (FC, s370(3) s. 2 no 5) və dövlət ittihamçısının tələbi ilə (CCP, s100a) məhkəmə tərəfindən qərar verilə bilər.
Gizli müşahidənin aparılması	Səlahiyyət yoxdur
Kompüter avadanlığının, proqram təminatının və elektron yaddaş daşıyıcılarının axtarışı və ələ keçirilməsi	Tam birbaşa səlahiyyət Axtarış zamanı kompüter avadanlığı, proqram təminatı və ya elektron daşıyıcıda olan sübutların götürülməsinə yalnız cinayətin törədilməsinə dair ilkin şübhə olduqda yol verilir (CCP, s152)
Həbs	Tam birbaşa səlahiyyət İbtidai həbsə yalnız hakim tərəfindən həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi və məhkəməyəqədər həbs qətimkan tədbirinin icrası barədə vəsatət verilməklə icazə verilir. Almaniya qeyd edir ki, əksər hallarda şübhəli şəxs əvvəlcə PPS-nin göstərişi ilə Polis tərəfindən həbs edilir, sonra isə şübhəlinin barəsində həbs-qətimkan tədbirinin olub-olmamasını müəyyən edən həbs-qətimkan tədbiri hakiminin qarşısına çıxarılır.

Hüquqi peşə imtiyazı: Almaniya müxtəlif peşələrin hüquqşünaslar, ictimai mühasiblər, vergi məsləhətçiləri və vergi nümayəndələri də daxil olmaqla peşə sirri ilə bağlı öhdəliklərə tabe olmasını təmin edir. Müştəri tərəfindən onlara açıqlanan məxfi

məlumatları açıqlamaq müəyyən peşəkarlar üçün cinayətdir (CC, s203(1)). Məxfilik öhdəliyi ilə əhatə olunan mütəxəssislər cinayət prosesində ifadə verməkdən imtina etmək hüququna (CCP, s53(1)) və müəyyən peşə sirrini qorumaq üçün məlumatları gizlətmək hüququna malikdirlər (FC, s102(1)). Bu qadağaya daxil edilən peşəkarlar CCP, s53-də siyahıya alınmışdır və digərləri arasında müdafiə məsləhətçiləri, hüquqşünaslar, notariuslar, sertifikatlı ictimai mühasiblər və vergi məsləhətçiləri daxildir.

Almaniya qeyd edir ki, çirkli pulların yuyulması və terrorizmin maliyyələşdirilməsi sahəsində hüquqşünaslar, vergi məsləhətçiləri və auditorlar şübhəli hallar barədə Maliyyə Kəşfiyyat İdarəsinə (FIU) məlumat verməlidirlər (Çirkli Pulların Yuyulması Aktı (MLA), s43(1)). Bununla belə, öhdəliyin çirkli pulların yuyulması, terrorizmin maliyyələşdirilməsi və ya digər cinayət əməlləri barədə müsbət biliyi olmadığı halda, hüquqi məsləhətin verilməsi və ya müştərini məhkəmə prosesində təmsil edərkən əldə edilmiş məlumat bu hesabat öhdəliklərindən azaddır (MLA, s43(2)).

Prinsip 4: Aktivlərin dondurulması, həbsi və müsadirəsi

Vergi cinayətlərinin araşdırılması orqanları vergi cinayətinin təhqiqatı zamanı aktivləri dondurmaq/həbs etmək və aktivləri müsadirə etmək imkanına malik olmalıdırlar.

Hüquqi əsas: Cinayət Prosesual Məcəlləsi 16 əyalətin PPS və müvafiq gəlir orqanlarına cinayət alətlərinin və gəlirlərinin dondurulması, həbs edilməsi və müsadirə edilməsi barədə qərarlar üçün məhkəməyə müraciət etmək səlahiyyəti verir (CCP, s98).

Dondurulması və müsadirə edilmə haqqında qərarlar: Alman qanunları aktivlərin sürətlə dondurulmasına da icazə verir. Məhkəmə qərarı lazımdır və aktivlər maksimum 12 ay müddətinə dondurula bilər (CCP, ss111b & 111c). Vergi cinayətlərinin araşdırılması orqanı və ya Respublika Prokurorluğu əmri tələb edə bilər.

Əşyaların cinayət əməlinin sübutu olduğu aşkar edildikdə və ya onların müsadirəsi və ya həbs edilməsi üçün şərtlərin yerinə yetirildiyini güman etmək üçün əsaslar olduqda götürülə bilər (CCP, s111b və s.).

Müsadirə haqqında qərarlar: Almaniya qanunvericiliyi vergi cinayətləri ilə bağlı işlərdə həm məhkumluq, həm də qeyri-məhkumluq əsasında müsadirəni nəzərdə tutur (CC, s76a(4)). Qeyri-məhkumluq əsaslı müsadirələrin (Almaniyada "uzadılmış müstəqil

müsadirə” adlanır) məqsədi konkret qanunsuz əməlin sübutunun mövcudluğundan və ya konkret təqsirləndirilən şəxsin məhkum edilməsinə yönəlmiş icraatın mövcudluğundan asılı olmayaraq, mənşəyi belli olmayan aktivləri müsadirə etməyə imkan verməkdir. Məhkəmə əmin olmalıdır ki, aktiv cinayət əməlindən qaynaqlanır. Məhkumluğa əsaslanan və məhkumluqla bağlı olmayan müsadirə bərabər statusa malikdir.

Alman qanunu həm məhkumluq, həm də qeyri-məhkumluq əsasında müsadirə üçün dəyər əsasında müsadirələri (CCP, s111) və üçüncü şəxslər tərəfindən müsadirələri nəzərdə tutur. Üçüncü şəxslərin müsadirələri üçün qanun aktivə malik olmağı ona əlverişli şəkildə nəzarət edən şəxsə aid edir ki, onlar hüquqi sahibi aktivin təsirindən iqtisadi cəhətdən istisna edə bilsinlər (CC, s73b).

Cinayət Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin “b” maddəsinə əsasən, cinayət törətmiş şəxsdən başqa, həmin şəxs cinayəti törətməklə nəyisə əldə etmişsə və cinayətkar və ya iştirakçı həmin şəxsin adından hərəkət etmişsə, ona qarşı müsadirə qərarı çıxarıla bilər; yaxud bu yolla əldə edilmiş obyekt pulsuz və ya qanuni əsas olmadan həmin şəxsə verilmişdirsə; və ya həmin şəxsə təhvil verilmiş və göstərilən şəxs əldə edilmiş obyektin qanunsuz əməldən törədiyini tanımış və ya etiraf etməli idisə.

Xarici ölkələrin dondurulması, həbsi və müsadirəsi haqqında qərarlar: Almaniya qanunvericiliyi xarici dövlətlərin dondurma, həbs və müsadirə haqqında qərarlarının icrasını xüsusi olaraq təmin etməsə də, məhkəmə təcrübəsi keçmişdə belə tədbirlərin icrasına icazə verib.

Aktivlərin bərpasına cavabdeh olan agentlik/bölmə: Cinayət vergisi məsələləri üzrə hüquq-mühafizə orqanı cinayət vergi prosesində dövlət ittihamı səlahiyyətlərinə malik Bußgeld- und Strafsachenstelle və polis səlahiyyətlərinə malik olan vergi araşdırması bölməsini əhatə edir. Hər ikisi ya adi vergi idarəsində, ya da vergi cinayətləri və vergi araşdırmalarına cavabdeh olan xüsusi vergi idarəsində bir dam altındadır. Bußgeld- und Strafsachenstellen yalnız cinayət prosesində iştirak etsə də, vergi araşdırma bölmələri həm fiskal orqanlar, həm də istintaq orqanları kimi fəaliyyət göstərir. Vergi cinayətinə ilkin şübhə yaranarsa, onlar cinayət vergi işinə başlamalı və araşdırma aparmalı, təqsirləndirilən şəxsə hüquqları barədə məlumat verməlidirlər.

Dondurma, müsadirə və həbs təcürədə: Almaniya vergi cinayəti işlərində müsadirə edilmiş və/yaxud həbs edilmiş aktivlərin pul dəyəri ilə bağlı heç bir məlumat təqdim etməyib.

Prinsip 5: Məsuliyyətləri müəyyən edilmiş təşkilati struktur vahidləri

Yurisdiksiyanın vergi cinayətləri və digər maliyyə cinayətləri ilə mübarizə üçün müəyyən edilmiş öhdəlikləri olan təşkilati modeli olmalıdır.

Son zamanlar xarici ölkələrin qanunvericiliyində vergidən yayınma cinayətinin bütün mümkün variantlarını əhatə edən universal normanın yaradılması meylinin müşahidə olunur. Vergi cinayətlərinin kvalifikasiyasında əsas əlamət vergilərin ödənilməməsi (və ya natamam ödənilməsi) nəticəsində dövlətə zərərin vurulmasıdır. Cərimənin məbləği vurulmuş zərərin məbləğinin misli və ya faizi ilə hesablanmış məbləğ şəklində müəyyən edilir və azadlıqdan məhrum etmə cəzasına əlavə cəza növü kimi təyin edilir. Şübhə yoxdur ki, vergi cinayətlərinə görə məsuliyyətin tənzimlənməsi sahəsində xarici təcürənin öyrənilməsi milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üçün əsaslı təkliflərin verilməsi üçün zəruridir.

NƏTİCƏ

1. Fransada vergi cinayətlərinə görə məsuliyyət Məcəllənin 1741-ci maddəsində müəyyən edilmişdir: “Qanuna əsasən ödəməli olduğu vergilərdən dələduzluq yolu ilə tamamilə və ya qismən yayınmaq niyyətində olan və ya ödənişlərinin məbləğini müəyyən edilmiş müddətdə bəyan etməkdən imtina etmək niyyətində olan və ya vergi tutulan məbləğin bir hissəsini gizlətmək niyyətində olan və ya ödənilməməsini təşkil etmiş və ya hər hansı digər yolla verginin ödənilməsinə mane olmuş şəxs pul cəriməsi və (və ya) bir ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

2. Almaniya Federativ Respublikasında vergidən yayınma sahəsində cinayətlərə görə məsuliyyət 1977-ci il Vergi Qaydalarının I Bölməsinin VIII hissəsində nəzərdə tutulmuşdur. Qaydaların 370§-na əsasən, vergiyə cəlb olunan faktiki gəlir haqqında maliyyə orqanlarına yanlış və ya natamam məlumatın təqdim edilməsi cinayət məsuliyyəti yaradır.

Zəruri əlamətlərdən biri verginin azaldılması (vergilərin ödənilməməsi və ya vaxtında ödənilməməsi və ya avans ödənişlərinin ödənilməməsi) və ya əsassız vergi güzəştlərinin əldə edilməsidir (vergilərin geri qaytarılması, vergilərin ödənilməsinin gecikdirilməsi, avans ödənişlərinin azaldılması). Sanksiya kimi pul cəriməsi və ya beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur.

Məsuliyyəti ağırlaşdıran hallar kimi eyni əməlin şəxsi maraq üzündən, öz səlahiyyətlərindən və ya qulluq mövqeyindən sui-istifadə etmə və ya belə şəxsin köməyindən istifadə etməklə törədilməsi, vergilərin əsassız olaraq əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması və ya əsassız olaraq verilmiş vergi güzəştlərinin həcmnin artmasına nail olunması müəyyən olunmuşdur.

Səlahiyyətlərindən sui istifadə edənlərə kommersiya və digər təşkilatda idarəetmə funksiyalarını yerinə yetirənlər və vəzifə mövqeyindən sui-istifadə edən şəxslərə vergi orqanlarının əməkdaşları və s. aiddir.

Bu əlamətlər müəyyən edildikdə vergidən yayınma cinayətinə altı aydan on ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur.

Almaniya Vergi Reqlamentinin 371 §na əsasən, şəxs aşağıdakı hallarda vergidən yayınma cinayətinə görə məsuliyyətdən azad edilir:

1) maliyyə orqanlarına təqdim etdiyi səhv və ya natamam məlumatları düzəldikdə və ya əvvəllər gizlətməmiş olduğu məlumatları təqdim etdikdə (§ 371-in 1-ci hissəsi);

2) qeyri-qanuni azaltdığı vergiləri və ya qeyri-qanuni vergi güzəştlərinin əldə etdiyi məbləği könüllü olaraq ödədikdə (3-cü hissə § 371).

Şəxs bu zaman o halda məsuliyyətdən azad edilir ki, vergi orqanının vəzifəli şəxsi vergi yoxlamasına və ya törədilmiş əməlin araşdırılmasına hələ başlanmamışdır və təqsirkarın cinayət və ya inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə qərarını hələ elan etməmişdir, həmçinin təqsirkarın cinayətin açılmasından xəbəri olmamışdır.

3. Fransada, eləcə də Almaniya Federativ Respublikasında vergi cinayətlərinə görə məsuliyyətin xarakterik xüsusiyyəti məhkəmənin əlavə cəza təyin edə bilməsidir: qəzetlərdə vergi ödəyiciləri üçün elanlar bölməsində üç ay ərzində qanun pozuntusunun dərc edilməsi; beş ildən on ilədək müddətə mülki hüquqlardan tamamilə və ya qismən məhrum etmə (dövlət və ya bələdiyyə orqanlarına seçmək və seçilmək, andlılar heyəti nə təyin və ya seçilmək, qəyyum olmaq və s.); üç ilədək müddətə kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququndan məhrum etmə (residiv halında, müddət iki dəfə artırılır); məhkum olunana qədər etdiyi əməliyyatlara görə ala biləcəyi mənfəət hüququndan məhrum etmə.

4. Fransa və Almaniya qanunvericiliyinə görə cinayət yolu ilə əldə edilən gəlirlərə uyğun olan hər bir əmlak müsadirə oluna bilər. Vergi cinayətləri ilə əlaqəli aktivlərin ələ keçirilməsi və müsadirə edilməsi İstintaq Xidmətinin, Prokurorluğun və məhkəmələrin səlahiyyətindədir. İstintaq Xidməti aktivlərin ələ keçirilməsi və müsadirə edilməsi kimi maliyyə məsələlərinə diqqət yetirən ixtisaslaşmış cinayət təqibi qurumu olsa da, prokurorluq bu məsələlərlə məşğul olmaq üçün ixtisaslaşmış maliyyə cinayətləri idarəsinə (istintaqa prosesual rəhbərlik) malikdir.

Azərbaycan Respublikası CM-nin 99-1.2-ci maddəsinə əsasən də, məhkəmə hər bir cinayət işi üzrə müsadirə edilməli əmlakın olub-olmaması məsələsini həll edir. Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunda müstəqil struktur qurum kimi Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsi fəaliyyət göstərir. İdarənin əsas vəzifə və funksiyalarına cinayətin törədilməsi nəticəsində vurulmuş maddi ziyanın ödənilməsi və xüsusi müsadirənin təmin edilməsi üçün aktivlərin aşkar edilməsi və izlənməsində köməklik etmək, xüsusi müsadirə obyektinə əmlakın hərəkətinə nəzarət etmək, əmlakın

bərpasının icra olunması üçün lazımi tədbirlər görmək, cinayət işləri üzrə əmlakın izlənməsi məqsədilə dövlət orqanlarının məlumat bazalarına çıxışı olan informasiya-kommunikasiya şəbəkəsindən, beynəlxalq və xarici mənbələrdən, həmçinin açıq məlumat mənbələrindən informasiya toplamaq, ehtiyac olduqda əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün müraciət etmək, cinayət təqibi zamanı cinayətin törədilməsi nəticəsində vurulmuş maddi ziyanın ödənilməsi, habelə tətbiq oluna biləcək xüsusi müsadirənin təmin edilməsi üçün istintaq orqanları tərəfindən əmlak və ya əmlak hüquqları üzərinə həbs qoyulmasının əsaslandırılmasında və digər tədbirlərin görülməsində onlara əməli köməklik göstərmək və s. daxildir.

İstifadə olunmuş mənbələr:

1. Avrasiya ölkələri üçün Vergitutma bazasının aşınması və mənfəətin köçürülməsi” layihəsinə həsr olunan 5-ci regional iclas keçirilir / <https://www.taxes.gov.az/az/post/849>
2. Azərbaycan Prezidentinin yanında iqtisadi müşavirədə İlham Əliyevin nitqi / <https://president.az/articles/34463>
3. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi / <http://www.e-qanun.az/code/12>
4. “Biz mədəni, amma çox sərt danışacağıq” – Mikayıl Cabbarovun çıxışı /file:///C:/Users/nazim.kaliyev/Desktop/“Biz%20mədəni,%20amma%20çox%20sərt%20danışacağıq”%20–%20Mikayıl%20Cabbarovun%20çıxışı%20–%20TAM%20MƏTN%20-%20FED.az.html
5. Maliyyə Monitorinqi Xidməti Vergilər Nazirliyinin tərkibinə verilib – SƏRƏNCAM / <https://report.az/maliyye/maliyye-monitorinqi-xidmeti-vergiler-nazirliyinin-terkibine-verilib/>
6. Mustafayev Ç.F. Azərbaycan Respublikasının iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələləri // Qanun. № 1 (231). 2014.
7. Александров И.М. Налоги и налогообложение: учебник / И.М.Александров; изд.-торг. корпорация «Дашков и К». - 10-е изд., перераб. и доп. - М.: Дашков и К, 2014.
9. Белых В.С., Винницкий Д.В. Налоговое право России. Краткий учебный курс. Издательство НОРМА Москва, 2004, 141 с.
10. Брызгалин А. В., Кудреватых С. А. К вопросу о формировании налогового права как подотрасли права // Государство и право. 2000. № 6. С. 67.
11. Каповская А.С. Совершенствование налогообложения субъектов малого предпринимательства // Таврический научный обозреватель. № 4(9) апрель 2016.
12. Толстопятенко Г.П. Европейское налоговое право (проблемы теории и практики). Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2001.
13. Курс уголовного права. Общая часть. Том 2: Учение о преступлении. Учебник для вузов. Под ред. д.ю.н., проф. Н.Ф.Кузнецовой и к.ю.н., доц. И.М.Тяжковой. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2002. – 464 с.

14. Литва — третья страна в Европе по числу заключенных / <https://regnum.ru/news/litva/1924222.html>

15. Преступление и наказание в Англии, США, Франции, ФРГ, Японии: Общая часть уголовного права. - М.: Юрид. лит., 1991. - 288 с.

16. Служба пробации Латвии. Рига, Sia "fobo prints", 2004, 29 с.

17. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германия / Пер. с нем. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2001, 208 с.

18. Щепельков В.Ф. Уголовный закон: преодоление противоречий и неполноты. Изд-во: М.: Юрлитинформ, 2003, 484 с.

19. Communiqués de presse / <https://www.economie.gouv.fr/presse/communiqués>